

volkskrant.nl

Vijf scenario's voor frisse EU, landen mogen zelf kiezen: 'Laat ze maar zweten' - Buitenland - Voor nieuws, achtergronden en columns

Marc Peeperkorn

De vijf scenario's

1) Alleen de markt

De EU wordt teruggebracht tot de interne markt, een economische vrijhandelszone. Alle andere samenwerking wordt op een laag pitje gezet of de bevoegdheden gaan terug naar de lidstaten. De economische integratie van de lidstaten wordt verdiept, blokkades voor de handel en het bedrijfsleven verdwijnen door Europese regelgeving. Het vrij verkeer van goederen en kapitaal krijgt ruim baan. Dat leidt niet alleen tot direct economisch profijt, het verlicht ook de Brusselse regeldruk op de andere terreinen waar de EU zich nu wel nog mee bezighoudt. De lidstaten leggen zich vast op de 'twee voor één'- afspraak: twee regels afschaffen voor elke nieuwe die er komt.

Voor de burger wordt de EU een stuk overzichtelijker en begrijpelijker. Nadeel is dat op alle andere beleidsterreinen (milieu, belastingen, sociale zaken, migratie, veiligheid) de verschillen tussen de lidstaten toenemen. Concurrentie op de laagste normen dreigt (race to the bottom). Ook zijn er meer bilaterale afspraken nodig om geschillen op te lossen.

2) Voortmodderen

De EU gaat verder met z'n 27-en op het ingeslagen pad. Ze richt zich op banen, investeringen, energiezekerheid en kleine stapjes voorwaarts in het bestuur van de eurozone, defensiesamenwerking en het managen van de migratiestromen. Een verdere overdracht van macht aan Brussel vindt niet of zeer beperkt plaats. De bewaking van de Europese buitengrenzen blijft een zaak van de betrokken lidstaten, geholpen door het nieuwe Europese Grensagentschap. De EU sluit handelsverdragen af, niet de lidstaten afzonderlijk. Voor de goedkeuring ervan is de instemming van alle nationale parlementen vereist.

Problematisch is en blijft de versnippering en de constante crisissfeer bij grote problemen omdat de lidstaten het steeds opnieuw eens moeten worden over moeizame compromissen. Het beeld van een machteloos, vergaderend Brussel wordt bevestigd en bestendigd. De kloof tussen wat veel burgers verwachten van de EU en wat ze levert, wordt niet kleiner.

3) Kopgroepen

De lidstaten die het willen - coalities van gelijkgezinden - nemen het voortouw bij verdere samenwerking, zoals nu al het geval is bij de euro (19 EU-landen) en Schengen (22 EU-landen). Er kunnen kopgroepen komen voor defensie (gezamenlijke aankoop materieel, gezamenlijke legers), belasting (uniforme tarieven om belastingontwijking te voorkomen), sociale zaken (minimumuitkeringen, Europese WW), terreurbestrijding (veiligheidsdiensten delen alle informatie), fraudebestrijding (Europees aanklager). Het is altijd mogelijk voor een lidstaat om later bij een kopgroep aan te haken.

Het voordeel is dat kopgroepen sneller reageren op problemen. Nadeel is dat de EU versplintert met als risico een permanente tweedeling: A- en B-leden, de Champions League en een Jupiler League. Vooral Oost-Europese en Baltische lidstaten vrezen hiervoor. Bovendien maakt het de EU niet inzichtelijker voor de burger.

